

NORGES HØYESTERETT

Den 27. august 2025 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Webster, Bergh og Thyness i

HR-2025-1581-U, (sak nr. 25-027782SIV-HRET), sivil sak, anke over dom:

Oslo kommune

(Kommuneadvokaten i Oslo
v/advokat Ane Grimelid)

mot

Stendi AS
Norlandia Care Norge AS

(advokat Aksel Joachim Hageler)

NHO Geneo (partshjelper)

(advokat Thomas Gjølberg Naalsund)

Møter i medhold av tvisteloven § 30-13:
Staten v/Justis- og beredskapsdepartementet

(Regjeringsadvokaten
v/advokat Kristin Hallsjø Aarvik)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

Sakens spørsmål og bakgrunn

- (1) Avgjørelsen gjelder spørsmål om partshjelp skal tillates, jf. tvisteloven § 15-7 første ledd og § 30-7.
- (2) Oslo kommune har anket Borgarting lagmannsretts dom 13. desember 2024 i sak mot Stendi AS og Norlandia Care Norge AS (Norlandia). Høyesteretts ankeutvalg henviste 23. april 2025 anken til behandling i Høyesterett og ga samtidig NHO Geneo tillatelse til å opptre som partshjelper for Stendi og Norlandia.
- (3) Saken gjelder Oslo kommunes innhenting av tilbud på drift av inntil 800 sykehjemsplasser i Oslo. Kunngjøring av anbudskonkurransen skjedde i 2020. Konkurransen var reservert for «ideelle organisasjoner». Det rettslige grunnlaget for reservasjonen var anskaffelsesforskriften § 30-2a, som lyder slik:

«Oppdragsgivere kan reservere retten til å delta i konkurranser om helse- og sosialtjenester (som angitt i vedlegg 3) til ideelle organisasjoner dersom reservasjonen bidrar til å oppnå sosiale mål, fellesskapets beste og budsjettmessig effektivitet.»

- (4) Kontraktene ble i mai 2023 tildelt stiftelsene Kirkens Bymisjon, Det norske Diakonhjem og Diakonissehuset Lovisenberg.
- (5) Stendi og Norlandia leverer tjenester av den typen anskaffelsen gjelder, men deltok ikke i konkurransen som følge av reservasjonen for ideelle organisasjoner. I mars 2021 gikk de til søksmål mot Oslo kommune. Saken ble forelagt for EFTA-domstolen, som avga rådgivende uttalelse 28. mars 2023. Oslo tingrett avsa 13. desember 2023 dom som gikk ut på at Oslo kommune var uberettiget til å reservere anskaffelsen for ideelle organisasjoner.
- (6) Ved Borgarting lagmannsretts dom 13. desember 2024 ble anke fra Oslo kommune forkastet. Lagmannsrettens dom er avsagt under dissens.
- (7) I prosesskriv 6. mars 2025 erklærte Fagforbundet partshjelp til støtte for Oslo kommune. Ved Høyesteretts ankeutvalgs kjennelse 4. juni 2025 ble partshjelp fra Fagforbundet ikke tillatt.
- (8) Ved Høyesteretts ankeutvalgs kjennelse 25. juni 2025 ble staten ved Justis- og beredskapsdepartementet tillatt å opptre i saken etter tvisteloven § 30-13.
- (9) Stiftelsen Diakonissehuset Lovisenberg (Lovisenberg) erklærte partshjelp til støtte for Oslo kommune ved prosesskriv 7. mai 2025. Ved prosesskriv henholdsvis 12. mai og 18. mai 2025 erklærte også foreningene Frivillighet Norge og Ideelt Nettverk partshjelp til støtte for kommunen. Avgjørelsen her gjelder disse erklæringene. Etter at erklæringene ble fremsatt, er grunnlaget for begjæringene utdypet i supplerende prosesskriv, og partene i saken har inngitt merknader.
- (10) *Stiftelsen Diakonissehuset Lovisenberg* gjør gjeldende at vilkårene etter både bokstav a og bokstav b i tvisteloven § 15-7 første ledd er oppfylt.
- (11) Det er anført at anskaffelsesreglene gjør at utfallet av saken vil kunne få direkte faktisk betydning for stiftelsen. Dommen vil kunne få betydning for kontraktene om sykehjemsplasser som allerede er inngått, og vil dessuten kunne få betydning for fremtidige beslutninger.
- (12) Lovisenberg har blant annet fremhevet at Stendi og Norlandia har klaget Lovisenberg og andre ideelle aktører inn for EFTAs overvåkningsorgan (ESA) med påstand om at det foreligger ulovlig statsstøtte blant annet ved reserverte konkurranser for ideelle aktører innenfor helse- og omsorgssektoren. Som følge av iverksettelsesforbudet i statsstøtteretten og ubetinget tilbakebetalingsplikt vil en negativ avgjørelse i ESA potensielt berøre Lovisenberg direkte i form av krav om tilbakebetaling av støtte.
- (13) Det er videre vist til at Lovisenberg har utvist et særlig engasjement i arbeidet med rammevilkår for ideell sektor, også ut over saker stiftelsen selv har opptrådt i, som gjør at også vilkårene i bokstav b er oppfylt.
- (14) *Frivillighet Norge* og *Ideelt Nettverk* gjør hver for seg gjeldende at vilkårene for partshjelp i tvisteloven § 15-7 første ledd bokstav b er oppfylt, og at det foreligger særlige grunner til å tillate partshjelpen.
- (15) I felles prosesskriv 23. mai 2025 har Stiftelsen Diakonissehuset Lovisenberg, Frivillighet Norge og Ideelt Nettverk gitt uttrykk for at det er viktig å få løftet frem forhold for de ideelle

aktørene som det i mindre grad vil være naturlig for Oslo kommune å gå inn på. De peker på at NHO Geneo allerede opptrer som partshjelper for Stendi og Norlandia, og fremhever at partshjelp ikke vil innebære noen endring av sakens karakter eller vidløftiggjøring.

(16) I prosesskrivet heter det videre:

«Det er enighet om at partshjelperne legger opp til en samordning seg imellom. Partshjelperne vil unngå dobbeltbehandling og vil innrette seg etter den tidsrammen som fastsettes. Kommunen har gitt uttrykk for at det er ønskelig med slik koordinert partshjelp fra ideell sektor. Parthjelperne bekrefter med dette at partshjelpen er koordinert, og at den ikke vil føre til en vidløftiggjøring av saken for Høyesterett.»

(17) *Oslo kommune* har med henvisning til prosesskrivet 23. mai 2025 gitt uttrykk for at det er ønskelig med en slik koordinert partshjelp fra ideell sektor under ankeforhandlingen i Høyesterett.

(18) *Stendi AS og Norlandia Care Norge AS* bestrider partshjelpserklæringene.

(19) Det bestrides ikke at erklæringene fra Ideelt Nettverk og Frivillighet Norge oppfyller vilkårene i tvisteloven § 15-7 første ledd bokstav b, men anføres at erklæringene må nektes etter tvisteloven § 30-7.

(20) Erklæringen fra Lovisenberg oppfyller ikke vilkårene i tvisteloven § 15-7 første ledd, verken i bokstav a eller bokstav b, og må uansett nektes fremmet etter tvisteloven § 30-7.

(21) Lovisenbergs mulighet til å være deltaker i anskaffelsen og i andre offentlige anskaffelser forblir uberørt av dommen. Dommen vil heller ikke i seg selv ha rettsvirkninger for kontraktene som er inngått mellom Oslo kommune og Lovisenberg. En prejudikatsinteresse er ikke tilstrekkelig etter alternativet i tvisteloven § 15-7 første ledd bokstav a. At Stendi og Norlandia har vist til statsstøttereglene som et moment ved tolkning av anskaffelsesforskriften § 30-2a, kan ikke begrunne en partshjelpsposisjon for Lovisenberg.

(22) Lovisenberg er ikke i en slik posisjon at vilkårene for representativ partshjelp etter tvisteloven § 15-7 første ledd bokstav b er oppfylt.

(23) Stendi AS og Norlandia Care Norge AS har for de tre partshjelpserklæringene lagt ned slik påstand:

- «1. Erklæring om partshjelp tillates ikke.
2. Ankemotpartene tilkjennes sakskostnader pådratt i forbindelse med partshjelpserklæringen.»

Høyesteretts ankeutvalgs syn på saken

Vilkårene i tvisteloven § 15-7 første ledd bokstav b

(24) Etter tvisteloven § 15-7 første ledd bokstav b skal partshjelp tillates for blant annet foreninger og stiftelser «i sak som ligger innenfor deres formål og naturlige virkeområde etter § 1-4».

Det er ikke bestridt, og ankeutvalget legger til grunn, at disse vilkårene er oppfylt for *Frivillighet Norge* og *Ideelt Nettverk*.

- (25) Når det gjelder *Stiftelsen Diakonissehuset Lovisenberg*, er utvalget kommet til at vilkårene i bokstav b ikke er oppfylt. Selv om stiftelsen gjør gjeldende at man har utvist et engasjement utover saker den selv har opptrådt i, kan utvalget ikke se at det ligger innenfor stiftelsens formål og naturlige virkeområde å opptre for å ivareta generelle interesser.
- (26) Partshjelp begrunnet i stiftelsens egne interesser må vurderes etter § 15-7 første ledd bokstav a. Utvalget går derfor over til å vurdere denne bestemmelsen.

Vilkårene i tvisteloven § 15-7 første ledd bokstav a

- (27) Etter § 15-7 første ledd bokstav a skal partshjelp tillates for «den som har reelt behov begrunnet i egen rettsstilling for at den ene parten vinner». Innholdet i dette vilkåret er i Rt-2014-6 avsnitt 6 beskrevet slik

«Det fremgår av rettspraksis at det er tilstrekkelig for å tillate partshjelp at domsutfallet kan få direkte faktisk betydning for partshjelperens rettigheter eller plikter, og at partshjelperen som følge av dette har et reelt behov for å intervenere i saken for å ivareta sine interesser, se Rt-2005-760 og Rt-2005-831. Det kreves ikke at dommen i saken får rettskraftvirkninger for vedkommende, jf. Skoghøy, *Tvisteløsning*, 2010, side 449-450 og Schei mfl., *Tvisteloven – kommentarutgave*, 2. utgave 2013, side 524. Kravet om ‘reelt behov begrunnet i egen rettsstilling’ i § 15-7 første ledd bokstav a minner om vilkåret i § 1-3 andre ledd om at den som vil reise sak, ‘må påvise et reelt behov for å få kravet avgjort i forhold til saksøkte’. Situasjonene de to bestemmelsene regulerer, er imidlertid vesensforskjellige, og det kan ikke stilles like strenge krav for å tillate inntreden i en sak som partshjelper som for adgangen til selv å reise sak.»
- (28) Selv om det ikke kreves at dommen får rettskraftvirkninger for den som erklærer partshjelp, er en ren prejudikatsinteresse ikke tilstrekkelig, se Ot.prp. nr. 51 (2004–2005) side 420.
- (29) Lovisenberg er én av tre aktører som ble tildelt kontrakt med Oslo kommune etter anbudskonkurransen. Det som gjøres gjeldende i saken, er at anbudskonkurransen ble gjennomført på en uriktig måte, og dermed at kontraktstildelingen er skjedd på et uriktig grunnlag. Ut fra dette kan Stiftelsen Diakonissehuset Lovisenberg og de to andre stiftelsene som ble tildelt kontraktene, i utgangspunktet sies å ha en nær tilknytning til saken.
- (30) Tilknytning som vinner av konkurransen kan likevel ikke i seg selv være tilstrekkelig for adgang til å tre inn som partshjelper etter bokstav a. Det må også i en slik situasjon kreves at utfallet av saken vil få direkte faktisk betydning for partshjelperens rettigheter og plikter.
- (31) Anskaffelsesloven §§ 13 og 14 har regler som for visse situasjoner medfører at feil ved gjennomføringen av en offentlig anskaffelse får direkte virkning for den som er tildelt kontrakten. Lovisenberg anfører ikke at de disse reglene kan få anvendelse på avtalene som er inngått med Oslo kommune.
- (32) Det er imidlertid vist til at det vil kunne få betydning for det videre samarbeidsforholdet mellom Lovisenberg og Oslo kommune dersom det gjennom en rettskraftig dom slås fast at avtale er inngått i strid med anskaffelsesregelverket. Lovisenberg fremhever at det er en risiko

for at kommunen vil begrense avtalegjennomføringen i så stor grad som mulig, blant annet ved at en opsjon om forlengelse av avtalen ikke vil bli benyttet. Det vises også til at avtalens sanksjonsmekanismer potensielt kan bli søkt benyttet annerledes enn i en normal situasjon.

- (33) Etter ankeutvalgets syn er disse mulige virkningene for usikre til at de kan gi grunnlag for partshjelp etter bokstav a.
- (34) Lovisenberg har videre vist til den verserende saken for ESA der Stendi og Norlandia gjør gjeldende at blant annet Lovisenberg har mottatt ulovlig statsstøtte. Det fremheves at en avgjørelse i ESA om at det foreligger statsstøtte, kan lede til et betalingskrav mot Lovisenberg.
- (35) Stendi og Norlandia har i prosesskriv 6. august 2025 beskrevet sammenhengen mellom saken for Høyesterett og statsstøttereglene på følgende måte:
- «I saken for Høyesterett har ankemotpartene anført at man ved fortolkningen av blant annet vilkåret "budsjettmessig effektivitet" i anskaffelsesforskriften § 30-2a og det tilsvarende kriteriet benyttet i rettspraksis fra EFTA-domstolen og EU-domstolen, må se hen til sammenhengen mellom anskaffelsesreglene og statsstøttereglene, ettersom begge regelsett regulerer økonomisk virksomhet. Denne sammenhengen tilsier at man må tolke reservasjonshjemmelen slik at det ikke gis overkompensasjon – og dermed ulovlig statsstøtte – i forbindelse med reserverte konkurranser. EU-domstolen har dessuten forutsatt at leverandører i reserverte konkurranser bare kan motta kostnadsdekning for sine leveranser.»
- (36) Ankeutvalget oppfatter ikke anførselene knyttet til sammenheng mellom anskaffelsesreglene og statsstøttereglene som noen sentral del av Stendi og Norlandias argumentasjon for Høyesterett. Det må likevel forstås slik at når Stendi og Norlandia gjør gjeldende at regelverkets krav om budsjettmessig effektivitet ikke er oppfylt, inngår det i argumentasjonen at tildelingen av kontrakten til Lovisenberg og andre ideelle aktører kan innebære ulovlig statsstøtte. Saken for ESA gjelder ulovlig statsstøtte, men ESA vil ikke være bundet av Høyesteretts standpunkt i denne sammenheng.
- (37) Ved den videre vurderingen har utvalget delt seg i et flertall og et mindretall.
- (38) Ankeutvalgets flertall – *dommerne Webster og Thyness* – viser til at den interessen Lovisenberg i denne sammenheng kan ha av utfallet av saken for Høyesterett, vil være en prejudikatsinteresse. En slik interesse er etter fast praksis ikke nok til å gi grunnlag for partshjelp etter bokstav a. At Lovisenberg også på annen måte kan sies å ha tilknytning til saken, kan ikke lede til noe annet resultat.
- (39) Etter dette er flertallet kommet til at Lovisenberg heller ikke oppfyller vilkårene for partshjelp etter § 15-7 første ledd bokstav b. Stiftelsen tillates da ikke å opptre som partshjelper for Oslo kommune.
- (40) Mindretallet – *dommer Bergh* – er enig i at den interessen Lovisenberg har i utfallet av saken for Høyesterett, har karakter av en prejudikatsinteresse. En slik interesse er i utgangspunktet ikke tilstrekkelig til å oppfylle vilkårene i § 15-7 første ledd bokstav a. I dette tilfellet har imidlertid Lovisenberg også en direkte tilknytning til saken som Høyesterett skal behandle. Saken gjelder gjennomføringen av den konkurransen som ledet til at Lovisenberg og to andre aktører ble tildelt kontrakter. Lovisenberg er dermed i en annen stilling enn en aktør som

ellers ikke har noen tilknytning saken, men ønsker å opptre som partshjelper fordi utfallet kan ha betydning for avgjørelsen av en annen sak.

- (41) Ut fra dette er det mindretallets syn at Lovisenberg er en i posisjon som gir stiftelsen et reelt behov for å intervenere i saken for Høyesterett for å ivareta sine interesser. Vilklårene i tvisteloven § 15-7 første ledd bokstav a er da etter mindretallet syn oppfylt.

Vilklårene i tvisteloven § 30-7 første ledd

- (42) Selv om vilklårene i tvisteloven § 15-7 første ledd bokstav b er oppfylt for Frivillighet Norge og Ideelt Nettverk, kan partshjelp bare tillates dersom også vilklårene i tvisteloven § 30-7 første ledd er oppfylt. Det følger av fast praksis at denne bestemmelsen får analogisk anvendelse når erklåring om partshjelp som her er inngitt etter at anken ble tillatt fremmet.
- (43) At § 30-7 første ledd skal anvendes, innebærer at det må foreligge «særlige grunner» som taler for å tillate partshjelpen. I ankeutvalgets praksis er dette forstått slik at samtykke normalt gis når partshjelpen ikke vil føre til noen endring av sakens karakter eller vidløftiggjøring av den. Særlig har det vært lagt vekt på om partshjelperen vil kunne opptre innenfor den fastsatte tidsrammen, om det vil skje til fortrengsel for partene og om partshjelpen kan føre til dobbeltbehandling. Disse utgangspunktene følger blant annet av HR-2025-531-U avsnitt 3 med videre henvisninger.
- (44) Selv om partshjelpen fra Lovisenberg ikke tillates, foreligger det fortsatt to separate erklåring om partshjelp til støtte for Oslo kommune. De to foreningene er representert ved hver sin prosessfullmektig. Dette reiser i utgangspunktet spørsmål om den fastsatte tidsrammen for saken kan opprettholdes, og det synes å oppstå en risiko for dobbeltbehandling. Utvalget er likevel kommet til at det må legges avgjørende vekt på at det er erklært at partshjelperne vil samordne seg, innrette seg etter tidsrammen og unngå dobbeltbehandling.
- (45) Etter utvalgets syn foreligger det da særlige grunner for å tillate partshjelpen fra Frivillighet Norge og Ideelt Nettverk.

Konklusjon og sakskostnader

- (46) Utvalget er kommet til at Frivillighet Norge og Ideelt Nettverk tillates å opptre som partshjelpere. I samsvar med flertallets syn tillates ikke partshjelpen fra Stiftelsen Diakonissehuset Lovisenberg.
- (47) Ankemotpartene i hovedsaken, Stendi AS og Norlandia Care Norge AS, har lagt ned påstand om sakskostnader. Sakskostnadsreglene i tvisteloven kapittel 20 gjelder ved tvist om partshjelp skal tillates, se blant annet HR-2016-1750-U.
- (48) Når Stiftelsen Diakonissehuset Lovisenberg på grunnlag av flertallets syn ikke tillates å opptre i saken, har ankemotpartene vunnet tvisten knyttet til spørsmålet om partshjelp og har krav på dekning av sine sakskostnader etter tvisteloven § 20-2 første og andre ledd. Flertallet ser ikke grunn til å anvende unntaksregelen i § 20-2 tredje ledd.

- (49) Kostnadene knyttet til erklæringen fra Lovisenberg er i sakskostnadsoppgave angitt til 30 625 kroner, som i sin helhet er salær inkludert merverdiavgift. Kravet tas til følge.
- (50) Mindretallets syn tilsier at sakskostnader ikke tilkjennes.
- (51) Kjennelsen er avsagt med dissens som angitt.

S L U T N I N G

1. Stiftelsen Diakonissehuset Lovisenberg tillates ikke å opptre som partshjelper for Oslo kommune.
2. Frivillighet Norge og Ideelt Nettverk tillates å opptre som partshjelpere for Oslo kommune.
3. I sakskostnader for Høyesterett betaler Stiftelsen Diakonissehuset Lovisenberg til Stendi AS og Norlandia Care Norge AS i fellesskap 30 625 – trettitusensekshundreogtjuefem – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av kjennelsen.

Espen Bergh
(sign.)

Bergljot Webster
(sign.)

Erik Thyness
(sign.)